

Marinela ȚEPUȘ

Simplificarea maturității

sau

maturitatea care te poartă către simplitate?

Am urmărit cu asiduitate activitatea lui Mihai Măniuțiu din ultimii cincisprezece ani. Este, incontestabil, unul dintre cei mai talentați, mai inteligenți, mai cultivați și mai consecvenți cu sine, dar și mai histrionici, regizori. În același timp, rămâne și unul dintre puținii creatori (încă) în stare să ne surprindă. Asta chiar dacă recunoaștem de mult *stilul Măniuțiu*. El surprinde mereu prin modalitatea de abordare a fiecărui text.

În vremea din urmă, este atras de o redimensionare a dramaturgiei clasice, cu precădere cea antică, dar nu numai. Excelent teoretician, conform, în creația regizorală, cu ideile susținute în scris, face ca traseul său artistic, fără a (mai) fi abrupt, să aibă modulări, mici (uneori, mari) salturi, chiar și atunci când „improvizează” pe aceeași temă (vezi cele două versiuni ale *Bacantelor*, la TNB și Teatrul „Tony Bulandra” din Târgoviște). Montează mult pe câteva scene din țară. Se adaptează oricărui loc, ținându-și, pentru vreun timp (niciodată definitiv), aproape, unul sau doi prieteni-artiști. (În vremea din urmă, îl însoțesc, în demersurile artistice, Vava Șefănescu și Marian Râlea). Dar nici asta nu devine o regulă. I se poate reproșa faptul că face prea multe spectacole într-un timp record. Că, recunoscându-și sau nu (și) neîmplinirile, trece mai departe, neuitându-se în urmă, nedorind să mai „repare” ceva. Este un semn de liniște interioară sau, poate, de maturitate. Decât să lipești cioburile unui vas, oricât de prețios, mai bine modelezi altul. Spuneam că Mihai Măniuțiu lucrează foarte mult. Adevărat. Dar nu într-atât încât să nu aibă preferințe. De fapt, se așază mai ales acolo unde găsește lutul bun pentru operele sale. Pentru că Mihai Măniuțiu este, înainte de toate, un modelator. După un *Faust* extraordinar, realizat acum un an sau doi la Teatrul Maghiar din Cluj, Mihai Măniuțiu s-a întors aici pentru a pune în scenă *Woyzeck* de Georg Büchner. Un *Woyzeck* foarte personal. Marcat de o autentică simplitate. De o simplitate tulburătoare, care aproape că te face a vrea să uiți tot ceea ce ai văzut în ultima vreme. Spectacole care poate că ți s-au părut „acceptabile” și care acum te calcă pe nervi. De ce impresionează acesta în mod deosebit? Decor aproape inexistent, capre de lemn, multifuncționale, în centrul spațiului de joc (instrument de tortură pentru *Woyzeck*, mai ales), elemente puține. Cenușul decorului se prelungește și în costume. Uniforme. De niciunde, ca să poată aparține oricărei epoci dominate de o tiranie. Actorii se mișcă parcimonios (într-un spațiu relativ strâmt), însă exact, pe trasee bine delimitate, astfel încât să poată exprima maximum de sentimente în gesturi cât mai puține. Firește, regizorul nu se află oriunde, ci la Teatrul Maghiar din Cluj, unde (auto)disciplina artiștilor se află la loc de cinste. Nu putem face abstracție de acest adevăr.

Văzând acest *Woyzeck*, nu am putut să nu-mi amintesc de un altul, realizat de un june-artist, Radu Apostol, la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila. Pe parcursul

În prim-plan: BÁCS Miklós

Foto: Florin Biolan

BIRÓ József, BÁCS Miklós și BOGDÁN Zsolt

Foto: Florin Biolan

BOGDÁN Zsolt și KÉZDI Imola.

reprezentației clujene, sub forma unor mici fascicule, mă fulgerau fragmente din celălalt spectacol. Decalajul era imens. Tot ceea ce, la junele artist, era stufos, încâlcit, năucitor, aici se clarifica, era trasat în linii sigure, direct mergătoare la suflet. Tot ceea ce acolo devenea incoerent (din cauza prea multelor semne folosite), în acesta, avea limpezime de cristal. Spectacolul lui Măniuțiu este un joc al ideilor pure, curățate de orice balast; este unul dintre acele momente de grație ale artistului, care nu pare să mai aibă orgolii și creează numai pentru nevoia de a se exprima pe sine. Este ca un poem care ne asigură de desăvârșirea artei autorului său. Chiar dacă nu ar mai fi nimic de aici înainte, creatorul se poate simți împlinit. Dar sunt sigură că nu va rămâne cu atât.

Crenguța MANEA

Simple note...

Că Mihai Măniuțiu este atras în egală măsură de cuvânt ca și de imagine, este un lucru probat de artist, cu virtuozitate, atât în domeniul spectacolului teatral cât și în volumele de proză sau în cele de reflexie teoretică asupra actului scenic. Atunci când convertește cuvântul-replică din textul dramatic în gest, în mișcare ritmată devenită coregrafie, Măniuțiu, de fapt, construiește / vizualizează pe scenă un discurs, rezultat al relațiilor pe care textul de la care pleacă înscenarea le provoacă în imaginarul artistului. Este conflictul extras din virtualitatea conținută a textului și redat în expresie proprie actualizată teatral; o demonstrează cu rigoare aproape fiecare premieră a sa. De undeva din apropiere, oniric pândeștete realul, îl interoghează și îl invadează cu specii ale imaginarului; pe acest palier se instalează dialogul dintre autorii dramatici și Mihai Măniuțiu.

Profund preocupat de cortină – această „spărtură a lumii“ cum o numește George Banu – regizorul exploatează virtuțile ei de element care permite trecerea sau disocierea. În antologicul *Richard III* pus în scenă la **Odeon**, la începutul anilor '90, Marcel Iureș străbate impetuos perdele de spoturi luminoase, cortine imateriale; un fel de limite pe care Richard le depășeșete angajat în a demonstra că ființa lui nu poate fi condiționată în această lume, el aparținând alteia. În absența determinărilor, EL – Richard are toate posibilitățile, deci poate experimenta orice, în oricâte metode și nuanțe; și cel mai tentant, maleficul (este tentația pe care o încearcă și un alt personaj al lui Măniuțiu, Caligula). Încoronarea lui Richard III explodează într-o scenă uluitoare: un fel de arhanghel însoțit, parcă, de cete de îngeri invadează spațiul cu forța dezlănțuită a cataclismelor descrise de Apocalipsă; vibrații mai întâi joase, care apoi cresc în intensitate, accentuează amenințarea. Este izbânda la superlativ a Regelui-Histrion care și-a exersat pînă atunci seducția în direcții diferite; ceea ce a rezultat prin compunerea vectorială a maleficului se aplică, se exercită acum punctual și străpunge cercul coroanei într-o orgiastică luare în posesie. Este